

ББК 60.524.251+60.027+60.028,13

T52

УДК 316.647.5+172.3

Рекомендовано до друку вченою радою університету,  
протокол №1, від 31 серпня 2007 року.

За повного або часткового відтворення матеріалів цього  
видання посилення на нього обов'язкове.

Висловлені у виданні думки належать виключно авторам.

Редакційна колегія:

*В.О. Бакальчук*

*М.А. Козловець*

*В.С. Крисаченко*

*Л.І. Мазука*

*П.Ю. Саух (керівник)*

T52

**Толерантність як соціогуманітарна проблема сучасності:  
Матеріали засідання "круглого столу" від 29 травня 2007 р. / За  
заг. ред. П.Ю. Сауха – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. –  
124 с.**

У виступах учасників "круглого столу" розглянуті філософські аспекти проблеми толерантності, історичні корені проблем полікультурності та формування якостей толерантності в умовах глобалізованого світу, механізми толерантного спілкування і взаємодії в контексті міжкультурної та внутрішньокультурної комунікацій, а також висвітлені різноманітні форми прояву толерантності та інтолерантності в соціокультурному просторі сучасного українського суспільства.

**60.524.251+60.027+60.028,13**

© Житомирський державний університет  
імені Івана Франка

**ДУБАСЕНЮК Олександра Антонівна**  
*доктор педагогічних наук, професор*  
*Житомирського державного*  
*університету імені Івана Франка*

### **Проблеми підготовки майбутніх учителів до толерантної взаємодії в умовах полікультурного соціуму**

Одним із ключових положень полікультурної педагогічної освіти є принцип толерантності. Це підкреслюють як зарубіжні, так і вітчизняні вчені, які вважають, що навчання майбутніх учителів має здійснюватися на альтернативній основі, враховуючи їх індивідуальні особливості. Кожен заслуговує на повагу незалежно від своїх переконань і вірувань. Освітній процес повинен будуватися на основі співробітництва та терпимості. Головна мета мультикультурного підходу – справедливість і рівність для всіх в усьому. Отже, виховання і розвиток особистості у контексті полікультурності спрямоване на розширення світогляду і кругозору у представників різних національних, релігійних та етнічних груп. Повага, розуміння інших народів, культур, цивілізацій, життєвих цінностей, здатність до міжкультурної толерантної взаємодії, готовність брати участь у вирішенні проблем іншого співтовариства або етносу – характерні риси полікультурної парадигми.

Які ж напрацювання у цьому напрямі існують у світі? Відомі різноманітні моделі педагогічної освіти, які відображають притаманне людській природі прагнення до суспільних стосунків і створення кращого суспільства з метою поглиблення демократичних

процесів у країні та залучення студентів – майбутніх педагогів до більш досконалих форм суспільства та поліпшення міжособистісних стосунків. Серед них виділяємо модель соціальної взаємодії, які орієнтовані на покращення взаємодії як між людиною і культурою, так і між людьми. Слід відзначити, що розроблені інформаційно-процесуальні моделі також стосуються соціальних взаємовідносин. Основним методом цього типу навчання є групова взаємодія у процесі якої відбувається розвиток студента. Набувають поширення й персонологічні моделі або персонологічний підхід до педагогічної освіти. Представники цього напряму вважають, що освіта повинна відповідати потребам особистості і допомагати розвиватися їй по-своєму. Цей підхід скерований на індивідуальну внутрішню організацію, яка має на меті поліпшити взаємовідносини з оточуючим середовищем та з іншими людьми. У контексті персоналістичної педагогіки кожна людина є індивідуальністю й має власну гідність та цінність. Тому сучасні концепції становлення вчителя мають свої особливості, беручи до уваги специфіку полікультурного середовища. Важливо враховувати життєву ситуацію особистості, в якій вона перебуває, її плани, цілі та устремління, ціннісні інтереси та пізнавальні потреби.

Міжетнічне спілкування являє собою цілеспрямований, планомірно організований процес, який передбачає: оволодіння майбутніми педагогами знаннями про народи світу, їх співдружність, основні права і свободи народів; організація безпосереднього досвіду спілкування з представниками різних етносів, етнічних груп; вироблення вмінь та навичок подолання особистісно-психологічних бар'єрів у міжетнічному спілкуванні, конфліктних ситуаціях; формування високоморальної мотивації, позитивних дій і вчинків під час спілкування з представниками різних етносів, етнічних груп.

Важливо виділити основні етапи толерантної взаємодії, які мають засвоїти майбутні педагоги: усвідомлення значущості і важливості даної проблеми; спонукання інтересу до культур інших народів та їх представників; конкретизація сприйняття своєрідності елементів інших культур; засвоєння й прийняття загальнолюдських цінностей, норм, правил людського співжиття і законодавчої бази щодо міжетнічної толерантної взаємодії; формування здатності щодо налагодження контактів з іншим етнічним середовищем; розвиток умінь та навичок толерантної взаємодії в умовах поліетнічного середовища.